

απόψεις

Η «φορολογική νομιμοποίηση» κεφαλαίων της αλλοδαπής

Ένα από τα θέματα που απασχολούν τον δημόσιο διάλογο τον τελευταίο καιρό είναι η φορολόγηση τραπεζικών καταθέσεων και χρηματοοικονομικών τοποθετήσεων που βρίσκονται στην αλλοδαπή, με δικαιούχους φορολογικούς κατοίκους Ελλάδος. Παρακολουθούμε στον Τύπο διαρροές που αποτυπώνουν είτε κυβερνητική πρόθεση συνολικής «φορολογικής νομιμοποίησης» μετρητών και ποσών επενδυμένων σε κινητές αξίες στην Ελλάδα ή/και την αλλοδαπή, είτε κυβερνητική πρόθεση να καταρτισθεί και κυρωθεί σχετική συμφωνία «φορολογικής νομιμοποίησης» με την Ελβετία.

Το ζήτημα δεν ανακινείται μόνο στην Ελλάδα. Τον τελευταίο καιρό, ανάλογες συζητήσεις αναπτύσσονται σε αναπτυσσόμενες και αναπτυσσόμενες οικονομίες. Η πλήρης απελευθέρωση στην κίνηση κεφαλαίων, τα πολυσύνθετα χρηματοοικονομικά προϊόντα και η πολυπλοκότητα των σχημάτων που επενδύουν σε αυτά, χωρίς κανόνες διαφάνειας, έχουν δραστικά μεταβάλλει τα φορολογικά δεδομένα των επιμέρους κρατών.

Βασιζόμενες στην πολιτική, οικονομική και συναλλαγματική τους ισχύ, οι ΗΠΑ επιχειρούν και εν πολλοίς έχουν επιβάλλει τον έλεγχο όλων των τραπεζικών κινήσεων διεθνώς, αν αυτές προέρχονται ή αφορούν πρόσωπα αμερικανικού ενδιαφέροντος. Ο μηχανισμός FATCA επιβάλλεται με την κατάρτιση και κύρωση διεθνών συμβάσεων, με τις οποίες η αντισυμβαλλόμενη των ΗΠΑ χώρα αποδέχεται στο εσωτερικό της την παροχή προς τις ΗΠΑ στοιχείων των εμπλεκόμενων σε εγχώριους τραπεζικούς λογαριασμούς, αν οι τελευταίοι σχετίζονται με την αμερικανική έννομη τάξη.

Ακολούθως, στο πλαίσιο του ΟΟΣΑ, με ημερομηνία έναρξης την 1.1.2018 και με στοιχεία του έτους 2017, συμφωνήθηκε η αυτόματη ανταλλαγή τραπεζικών πληροφοριών. Ανταλλαγή, η οποία χωρίς σχετικό αίτημα διοικητικής συνδρομής, θα διευκολύνει την παροχή στις φορολογικές αρχές της κατοικίας στοιχείων τραπεζικών προϊόντων και σχετιζόμενων με αυτά προσώπων.

Τέλος, έχοντας το προηγούμενο των αποζημιώσεων που κλήθηκαν να πληρώσουν και υπό τον απόηχο της «λίστας Φαλτσιανί» οι ελβετικές τράπεζες, εφαρμόζοντας με αυστηρό τρόπο την εσωτερική ελβετική νομοθεσία, ζητούν πλέον από τους πελάτες τους τη διαβεβαίωση ότι τα υπόλοιπα των τραπεζικών τους λογαριασμών και χρηματοοικονομικών τους τοποθετήσεων προέρχονται από νόμιμες και φορολογημένες πηγές.

Το διεθνές αυτό περιβάλλον εντείνει τον εσωτερικό προβληματισμό για την ανάγκη, τη δυνατότητα και τον τρόπο «φορολογικής νομιμοποίησης» κεφαλαίων επενδυμένων στην αλλοδαπή, με αντιζύγιο την από το Ελληνικό Δημόσιο εφάπαξ είσπραξη φόρου επί αυτών.

Απλή και ευχερής απάντηση στον προβληματισμό αυτό δεν φαίνεται να υπάρχει. Κατά την εξέταση του ζητήματος, θα πρέπει να ληφθούν υπόψη πολλοί, διαφορετικοί και συχνά μεταξύ τους αντικρουόμενοι παράγοντες.

Ενδεικτικά:

Η «φορολογική νομιμοποίηση» των κεφαλαίων αυτών θα πρέπει να θεσπισθεί και κυρίως να εφαρμοστεί με τέτοιο τρόπο, ώστε αυτή να είναι αποτελεσματική. Θα πρέπει να εγγυάται ασφάλεια δικαίου και κυρίως να δημιουργεί την πεποίθηση ότι η τυχόν δήλωση των κεφαλαίων και η φορολόγησή τους θα εξαλείψει οιαδήποτε άλλη δυσμενή συνέπεια για τους φορείς των κεφαλαίων αυτών.

Ο φορολογικός συντελεστής επί των κεφαλαίων αυτών θα πρέπει να κινείται σε τέτοιο ύψος, ώστε να είναι ελκυστικός για τους φορείς τους. Ίσως, θα ήταν σκοπιμότερη η διακύμανση του συντελεστή, αναλογικά με την προέλευση και την παλαιότητα των κεφαλαίων αυτών. Κληρονομηθέντα κεφάλαια, που διατηρούνται επί σειρά δεκαετιών θα μπορούσαν να απολαύσουν ευνοϊκότερο φορολογικό συντελεστή, από κεφάλαια δημιουργηθέντα πρόσφατα και χωρίς διαυγή αιτία.

Η τυχόν ρύθμιση θα πρέπει να διατηρεί την ευελιξία της παραμονής των κεφαλαίων αυτών στην αλλοδαπή και στο χρηματοοικονομικό εργαλείο που τα κεφάλαια αυτά θα είναι επενδυμένα κατά τον χρόνο ισχύος της. Ενώ, μια πρόσθετη παροχή κινήτρου, ίσως με τη μορφή μειωμένου συντελεστή για τα τυχόν κεφάλαια που θα επιστρέψουν στη χώρα, να μπορεί να εξυπηρετήσει ικανοποιητικά την ανάγκη του εγχώριου τραπεζικού συστήματος για ρευστότητα.

Κατά την τυχόν νομοθέτηση της ρύθμισης αυτής που θα εξυπηρετήσει πρωτίστως ταμειακές ανάγκες του Κράτους, δεν θα πρέπει να λησμονούμε ότι με αυτή κατ' ουσία παρέχεται η δυνατότητα σε ασυνεπείς φορολογούμενους να καταβάλλουν εκπρόθεσμα φόρο επί πηγών εισοδήματος και κεφαλαίου που θα έπρεπε να είχαν ήδη φορολογηθεί στη χώρα. Και θα παρέχεται η δυνατότητα αυτή, χωρίς κύρωση, χωρίς πρόσθετο φόρο και ίσως με συντελεστή χαμηλότερο αυτού που νομότυπα αντιστοιχούσε στις επιμέρους πηγές του κεφαλαίου αυτού.

Συμπερασματικά, η ρύθμιση της «φορολογικής νομιμοποίησης» κεφαλαίων αλλοδαπής συνιστά μια δύσκολη άσκηση. Όμως, ο ρεαλισμός της φορολογίας και ιδίως το γεγονός ότι ο φόρος συνιστά το κατεξοχήν εργαλείο άσκησης πολιτικής, συχνά οδηγεί στη λήψη αποφάσεων, που δεν φαίνονται με μια πρώτη ματιά φορολογικά δίκαιες. Μέλημά μας, στις περιπτώσεις αυτές, θα πρέπει να είναι η προσπάθεια εξισορρόπησης των αντικρουόμενων συμφερόντων, κυρίως με την αντίστοιχη παροχή κινήτρων σε όσους υπήρξαν επί χρόνια φορολογικά συνεπείς.

Ασπασία Μάλλιου

του **Θεόδωρου Π. Φορτσάκη**,
Καθηγητή Νομικής Σχολής ΕΚΠΑ, τ. πρότανη ΕΚΠΑ

Η παραγραφή του δικαιώματος του Δημοσίου για επιβολή φόρων, τελών, εισφορών

Το ζήτημα της παραγραφής του Δικαιώματος του Δημοσίου για επιβολή φόρων έχει καταστεί περίπλοκο εξαιτίας της πληθώρας των νομοθετημάτων που αναφέρονται σε αυτό, τα οποία μάλιστα συχνά επικαλύπτονται, έχουν ασαφή διατύπωση και δεν εντάσσονται συστηματικά στην υφιστάμενη νομοθεσία. Μεθοδολογικά η προσέγγιση του ζητήματος θα πρέπει να οριοθετηθεί χρονολογικά κατ' αρχήν με βάση τη διάταξη του Άρθρου 36 παρ. 3 του Ν.4174/2013 σε συνδυασμό με την παρ. 11 του Άρθρου 66 του ίδιου Νόμου. Θα πρέπει δηλαδή να διερευνηθεί κατά το χρόνο θέσεως σε ισχύ του Ν.4174/2013 (Κώδικας Φορολογικής Διαδικασίας ΚΦΔ) ποιες διαχειριστικές περιόδους είχαν ήδη υποκύψει σε παραγραφή με αποτέλεσμα να μην καταλαμβάνονται από τις διατάξεις του ΚΦΔ και ιδίως από την κατ' άρθρο 36 παρ. 3 του ΚΦΔ εικοσαετή παραγραφή. Περαιτέρω, θα πρέπει να γίνει διάκριση των τριών ειδών παραγραφών που ίσχυσαν κατ' εφαρμογή του άρθρου 84 του Ν.2238/94 και ειδικότερα της «κανονικής» (συνήθους) πενταετούς παραγραφής (άρθρο 84 παρ. 1) και των εξαιρετικών περιπτώσεων κατ' άρθρο 84 παρ. 4 και παρ. 5 (δεκαετούς και δεκαπενταετούς αντίστοιχα).

Σημειώνεται, εξάλλου, ότι η παρούσα μελέτη δεν ερευνά την δεκαπενταετή παραγραφή κατ' άρθρο 84 παρ. 5 του Ν.2238/1994, καθώς αυτή, εκτός των άλλων, δεν καταλαμβάνεται από καμία από τις εξαιρετικές παρατάσεις παραγραφών και δεν παρουσιάζει για αυτό ιδιαίτερες ερμηνευτικές δυσχέρειες. Επίσης, στην παρούσα δεν ερευνώνται τα θέματα παρατάσεων που προβλέπονται κατ' άρθρο 19 παρ. 18 του Ν.3091/2002 και αναφέρονται υπό τις ειδικές προϋποθέσεις έκδοσης εικονικών, πλαστών τιμολογίων, κατάσχεσης βιβλίων κλπ.

Α) Οι περιπτώσεις παραγραφής του Δικαιώματος του Δημοσίου για επιβολή φόρου εισοδήματος ρυθμίζονταν μέχρι τη θέση σε ισχύ του Ν.4174/2013 από τον προϊσχύσαντα Ν.2238/94. Ειδικότερα, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 84 του Ν.2238/94, το δικαίωμα του Δημοσίου για επιβολή φόρου παραγράφεται μετά πάροδο πενταετίας από το τέλος του έτους μέσα στο οποίο λήγει η προθεσμία για την επίδοση της δήλωσης (κανονικός χρόνος παραγραφής-βλ. ΠΟΛ 1125/25-11-2004, ΓνωμΝΣΚ 327/04).

Α1) Στην παράγραφο 4 του άρθρου 84 του Ν.2238/1994, προβλέπεται κατ' εξαίρεση ότι ο χρόνος παραγραφής καθίσταται δεκαετής υπό την προϋπόθεση ότι εντός της δεκαετίας από το τέλος του έτους μέσα στο οποίο λήγει η προθεσμία επίδοσης της δήλωσης, είτε (α) η μη ενάσκηση του Δικαιώματος του Δημοσίου οφείλεται σε πράξη ή πα-